

Методолошки приступ СПЦ решавању проблема нарушавања приватности

Пре неколико година Српска Православна Црква је била укључена у решавање проблематике приватности грађана у контексту биометријских система идентификације. Анализа активности СПЦ у том погледу даје седам начелних принципа.

1. *Начело друштвене одговорности.* Јасно је да проблем електронске приватности грађана није поље којим СПЦ треба примарно да се бави, али је подједнако јасно да она не може остати по страни уколико тај проблем добије озбиљне размере, а позване структуре друштва не одреагују адекватно. С тим у вези, СПЦ је 2004. године покренула широку јавну дебату о питању приватности у контексту биометријских система идентификације јер су структуре друштва које би тиме требало да се баве (невладин сектор и академске институције) остале у великој мери инертне, а велики број верника је захтевао од свештенства одговоре на нова питања која су отворена биометријским документима. Узевши све наведено у обзир, СПЦ је следејући својој вековној друштвеној одговорности ушла у решавање ове проблематике. Дакле, на првом месту када је реч о одбрани приватности мора постојати свест о њеној важности и свест о друштвеној одговорности институција и мислећих чланова друштва.
2. *Начело стручног и академског приступа.* Одмах на почетку свог ангажовања на овом специфичном пољу, епископат СПЦ је показао свест о томе да је за овај проблем пре свега потребан стручни приступ. У томе је посебно предњачила жичка епископија, која је организовала прве стручне и научне симпозионе у којима су учествовали информатичари, правници, социолози, политиколози... и уопште сви релевантни припадници академске заједнице. Жички симпозион, одржан 2005. године је први стручни симпозион у Србији одржан у погледу биометријских система идентификације који су на њему сагледани из различитих научних и друштвених аспеката. После више стручних скупова, Свети Архиепископски Синод је наложио креирање стручне студије из ове области, што је 2006. године и учињено – то је била прва и до данас једина српска научна студија из ове области, која се доминантно ослањала на материјале еминентних западних академских институција. С тим у вези, академски и стручни приступ проблематици приватности је друго важно начело.
3. *Начело антиредукционизма.* Све иницијативе које су од стране СПЦ ишле у погледу разматрања проблема биометријских система идентификације су биле базиране на начелу антиредукционизма и указивању на шире друштвене импликације, а не само на техничку применљивост одређеног решења, евентуално усклађивање са правним нормама и његову исплативост која произилази из доктрине фискалног детерминизма. С тим у вези, треће важно начело је инсистирање на важности испитивања ширих друштвених импликација специфичних технолошких решења.
4. *Начело концептуалног разматрања технологије.* Представници СПЦ су у поменутом проблему биометријски докумената све време наглашавали да

- није највећи проблем у тренутном технолошком решењу, већ да је основни проблем потентност у контексту будућих итерација и потенцијалне интеграције са осталим системима. С тим у вези, када је реч о технолошки инвазивним решењима у погледу приватности, потребно је увести начело испитивања концептуалне стране да би се проблем сагледао у свој својој ширини и развојном опсегу.
5. *Начело кооперативности.* СПЦ је у погледу проблематике приватности позивала на укључење и сарадњу свих релеватних структура у друштву, а пре свега аутентични део невладиног сектора и представнике академске заједнице, указујући да је ово проблематика од ширег друштвеног значаја. Занимљиво је да су неке од најпознатијих западних невладиних организација које се боре за приватност констатовале изузетан учинак који је СПЦ имала у овом погледу. Комбинована структура отпора коју сачињава академска заједница, грађанске организације које се боре за приватност и подршка верских заједница представља начело кооперације без кога нема адекватне борбе за приватност на дужи рок.
 6. *Начело објективности и непристрасности.* У време када је СПЦ отворила јавни критички дискурс о питању електронске приватности појавиле су се неке групе грађана које су такође биле критички усмерене према биометријским системима, али су уносиле велики број дезинформација, лажних података, па чак и пренаглашене параноје међу становништво, са циљем да направе што већи психолошки отпор према овим системима у јавности. Стручне студије и чланци представника СПЦ су указивале да проблем са биометријом постоји, али да је недопустиво да се за његово решавање користе нелојалне методе попут наведених, те да савезник бораца за приватност и слободу у информационом друштву пре свега треба да буде истина и трезвен приступ. То значи да је принцип објективности, непристрасности и здраворазумног расуђивања незаобилазан.
 7. *Начело истрајности.* Борба за приватност није нешто што се добија преко ноћи. СПЦ је константним радом у овој области уз подршку многих интелектуалаца и јавних личности тек после неколико година успела да код надлежних органа добије неку врсту позитивног одговора у виду излагања у сусрет у погледу захтева грађана. То значи да је за сваку иницијативу у погледу приватности потребна истрајност, као финално начело.

Поред наведеног, сматрамо да је потребно и темељно проучавање концепта саме информације, с обзиром на застарелост класичног Шенон-Вивер концепта који акценат ставља на квантитативне параметре, као и рад на идеји релационе приватности насупрот индивидуализованом концепту јер је потребно афирмисати културу групе и осећај одговорности за приватност другог, а не само себе.

Ове иницијативе, уз претходно наведене принципе, свакако нису нешто заокружено и завршено, али су пример како институције нашег друштва треба да се односе у стратешком погледу када је стратегија борбе за приватност у питању.

Ђакон мр Оливер Суботић
управник Центра за проучавање и употребу савремених технологија